DUBBA · OYSS HAZIRLIK
10. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1
Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Adı Soyadı: .....
Sınıf / No: .....
Puan: .....

Telefonda aç: süreli çöz, paylaş

10. Sınıf Tarih · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Bir öğrenci, 1040-1299 yılları arasındaki iki savaşı karşılaştırmak için aşağıdaki tabloyu hazırlamış, bazı hücreleri boş bırakmıştır.

Karşılaştırma ölçütü	Malazgirt Savaşı (1071)	Kösedağ Savaşı (1243)
Savaşan taraflar	Büyük Selçuklu Devleti – Doğu Roma İmparatorluğu	**(I)**
Savaşın sonucu	**(II)**	Türkiye Selçuklu ordusu yenildi.
Türkler açısından kısa vadeli sonuç	Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı.	**(III)**
Türk tarihi açısından uzun vadeli etki	**(IV)**	Türkiye Selçuklu Devleti Moğol hâkimiyetine girdi ve dağılma sürecine girdi.

1.1. Tablodaki (I), (II), (III) ve (IV) numaralı boşlukları doldurunuz.

1.2. İki savaşın Türk tarihinin seyrine etkilerini karşılaştırınız. Etkileri bakımından **bir** benzerlik ve **bir** farklılık yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

2. Bir tarih kulübü, Haçlı Seferleri'nin Türkiye Selçuklu Devleti'ne etkilerini anlatan iki kart hazırlamıştır (kurgusal anlatım).

> ***Kart 1 — I. Haçlı Seferi (1096-1099):*** *"Kalabalık Haçlı orduları Anadolu'ya geçti. Türkiye Selçuklu Devleti'nin başkenti İznik Haçlıların eline geçti; Türkler Orta Anadolu'ya çekildi ve başkent Konya'ya taşındı. Haçlılar Anadolu'yu geçerek Kudüs'ü aldı."*
>
> ***Kart 2 — II. Haçlı Seferi (1147-1149):*** *"Bu kez Anadolu'ya giren Haçlı orduları, Sultan I. Mesud komutasındaki Türkiye Selçuklu kuvvetleri karşısında ağır kayıplar verdi. Haçlıların Anadolu üzerinden Suriye'ye geçme girişimleri sonuçsuz kaldı."*

2.1. I. Haçlı Seferi'nin Türkiye Selçuklu Devleti'ne **iki** etkisini Kart 1'den kanıt göstererek yazınız.

2.2. İki kartı karşılaştırarak Türkiye Selçuklu Devleti'nin Haçlılar karşısındaki durumunun nasıl değiştiğini açıklayınız. Bu değişimin Anadolu'nun Türk yurdu olma sürecine etkisini belirtiniz.

3. Aşağıdaki iki kaynağı okuyunuz (kurgusal anlatım).

> ***Kaynak A:*** *"1048'de Pasinler Ovası'nda Büyük Selçuklu kuvvetleri, Doğu Roma ile Gürcülerin oluşturduğu ittifak ordusunu yendi. Bu, Selçuklularla Doğu Roma arasındaki ilk büyük savaştı. Savaşın ardından iki devlet arasında barış yapıldı ve Türklerin Anadolu'ya akınları hız kazandı."*
>
> ***Kaynak B:*** *"1176'da Türkiye Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan, Doğu Roma İmparatoru Manuel Komnenos'un büyük ordusunu Miryokefalon'da dar bir geçitte pusuya düşürerek yendi. Bu yenilgiyle Doğu Roma, Türkleri Anadolu'dan çıkarma umudunu yitirdi."*

3.1. Kaynak A'ya göre Pasinler Savaşı'nın Türklerin Anadolu'ya yönelişine **iki** etkisini yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.2. Pasinler ve Miryokefalon savaşlarını Türk tarihinin seyrine etkileri bakımından karşılaştırınız. Hangisinin Anadolu'nun kalıcı Türk yurdu olmasında daha belirleyici olduğunu gerekçesiyle belirtiniz.

4. Aşağıdaki kaynakları okuyunuz (kurgusal anlatım).

> ***Kaynak A (İslamiyet öncesi bir Türk devleti):*** *"Hükümdar, yönetme yetkisini Gök Tanrı'dan aldığına inanırdı. Halkının refahını sağlamayan, adaletle hükmetmeyen bir hükümdarın bu yetkiyi yitireceği kabul edilirdi. Devlet işleri, hükümdarın başkanlık ettiği mecliste görüşülürdü. Ülke hanedanın ortak malı sayıldığından hanedanın bütün erkek üyelerinin tahtta hakkı vardı."*
>
> ***Kaynak B (Büyük Selçuklu Devleti):*** *"Sultan, yönetme yetkisinin Tanrı'dan geldiğine inanırdı; tahta çıkınca Abbasi halifesinden de onay ve unvan alırdı. Devlet işleri, vezirin başkanlık ettiği Divan-ı A'lâ'da yürütülürdü. Otağ, tuğ ve bayrak gibi eski Türk hükümdarlık alametlerinin yanına hutbe, sikke, nevbet ve çetr eklenmişti."*

4.1. Hükümdarın yönetme yetkisine ilişkin anlayışta süreklilik gösteren unsuru, iki kaynaktan birer ifade göstererek açıklayınız.

4.2. Kaynak B'de Kaynak A'ya göre ortaya çıkan **iki** değişimi yazınız ve her değişimin bir nedenini belirtiniz.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

5. Bir öğrenci, Türklerde ordu teşkilatını karşılaştırmak için şu notları almıştır (kurgusal çalışma notu).

> ***Not 1 (Asya Hun Devleti):*** *"Ordu atlı birliklerden oluşuyordu. Mete Han döneminde ordu onlu sisteme göre düzenlenmişti. Savaş zamanı bütün erkekler asker sayılırdı."*
>
> ***Not 2 (Büyük Selçuklu Devleti):*** *"Ordunun asıl gücü, sarayda yetiştirilen ve maaş alan gulamlardan oluşan hassa ordusuydu. Bunun yanında ikta sahiplerinin yetiştirdiği askerler, Türkmen kuvvetleri ve ücretli askerler bulunuyordu. Ordu, büyük ölçüde atlı birliklere dayanıyordu."*

5.1. İki notu karşılaştırarak ordu teşkilatında süreklilik gösteren **bir** unsuru ve değişim gösteren **iki** unsuru yazınız.

5.2. Büyük Selçuklu Devleti'nde daimî ve maaşlı bir hassa ordusunun kurulmasının nedenini ve merkezî otoriteye etkisini açıklayınız.

6. Bir müze rehberi, Türkiye Selçuklu Dönemi'nden kalma bir hanı tanıtırken şunları anlatmıştır (kurgusal anlatım).

> *"Bu han, Konya ile Aksaray arasındaki kervan yolu üzerine yaptırıldı. Hanın giderleri, kurucusunun bağışladığı köy ve dükkânların gelirleriyle, yani vakıf yoluyla karşılanırdı. Yolculara burada üç gün ücretsiz yemek ve yatacak yer verilirdi. Aynı dönemde devlet, yollardaki köprüleri onarttı ve yolda malı zarar gören tüccarın kaybını karşıladı."*

6.1. Hanın vakıf gelirleriyle yaşatılmasının ticarete **iki** katkısını rehberin anlatımıyla ilişkilendirerek açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

6.2. Devletin ticaret yollarında aldığı tedbirlerin, yol üzerindeki yerleşim yerlerinin büyüyüp şehre dönüşmesine nasıl katkı sağladığını açıklayınız.

7. Aşağıdaki kaynakları okuyunuz (kurgusal anlatım).

> ***Kaynak A (bir debbağın hatırası):*** *"On dört yaşında ustamın yanına çırak olarak girdim. Ustam bana önce işin inceliklerini, sonra şunu öğretti: 'Kazancını helal yoldan kazan, malının kalitesini düşürme, müşteriyi aldatma, ihtiyaç sahibine yardım et.' Yıllar sonra kalfa, sonra usta oldum; kendi dükkânımı açtım."*
>
> ***Kaynak B (bir Türkmen ailesinin hatırası):*** *"Atalarımız Horasan'dan Anadolu'ya geldiğinde sürüleriyle geniş otlakların bulunduğu bir ovaya yerleşti. Amcam ise demircilik öğrenmek isteyince şehre taşındı ve çarşıda dükkân açtı."*

7.1. Kaynak A'daki ustanın öğütlerini ahilik anlayışının değerleriyle ilişkilendiriniz. Bu değerlerin şehirlerdeki ekonomik hayata **bir** etkisini yazınız.

7.2. Kaynak B'den hareketle Türklerin geçim kaynağı ile yerleştikleri yer arasındaki ilişkiyi açıklayınız. Bu ilişkiyi gösteren **iki** örneği kaynaktan yazınız.

Cevap anahtarı: çözdükten sonra okut.
Her maddenin tam puan ölçütü, kısmi ve sıfır puan durumu, olası yanıt. Kendini puanla, aynı sayfadan 40 dakikalık sayaçla yeniden çöz.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif

DUBBA · OYSS HAZIRLIK **CEVAP ANAHTARI**

10. Sınıf Tarih Dersi 1. Dönem 1. Ortak Yazılı Sınavı · Senaryo 1

Süre: 40 dakika · Her sorunun puanı yanında yazılıdır.

Anahtar ve sorular çevrim içi

10. Sınıf Tarih · 1. Dönem 1. Ortak Yazılı (Senaryo 1)

1. Bir öğrenci, 1040-1299 yılları arasındaki iki savaşı karşılaştırmak için aşağıdaki tabloyu hazırlamış, bazı hücreleri boş bırakmıştır.

Karşılaştırma ölçütü	Malazgirt Savaşı (1071)	Kösedağ Savaşı (1243)
Savaşan taraflar	Büyük Selçuklu Devleti – Doğu Roma İmparatorluğu	**(I)**
Savaşın sonucu	**(II)**	Türkiye Selçuklu ordusu yenildi.
Türkler açısından kısa vadeli sonuç	Anadolu'nun kapıları Türklere açıldı.	**(III)**
Türk tarihi açısından uzun vadeli etki	**(IV)**	Türkiye Selçuklu Devleti Moğol hâkimiyetine girdi ve dağılma sürecine girdi.

1.1. Tablodaki (I), (II), (III) ve (IV) numaralı boşlukları doldurunuz.

1.2. İki savaşın Türk tarihinin seyrine etkilerini karşılaştırınız. Etkileri bakımından **bir** benzerlik ve **bir** farklılık yazınız.

2. Bir tarih kulübü, Haçlı Seferleri'nin Türkiye Selçuklu Devleti'ne etkilerini anlatan iki kart hazırlamıştır (kurgusal anlatım).

> ***Kart 1 — I. Haçlı Seferi (1096-1099):*** *"Kalabalık Haçlı orduları Anadolu'ya geçti. Türkiye Selçuklu Devleti'nin başkenti İznik Haçlıların eline geçti; Türkler Orta Anadolu'ya çekildi ve başkent Konya'ya taşındı. Haçlılar Anadolu'yu geçerek Kudüs'ü aldı."*
>
> ***Kart 2 — II. Haçlı Seferi (1147-1149):*** *"Bu kez Anadolu'ya giren Haçlı orduları, Sultan I. Mesud komutasındaki Türkiye Selçuklu kuvvetleri karşısında ağır kayıplar verdi. Haçlıların Anadolu üzerinden Suriye'ye geçme girişimleri sonuçsuz kaldı."*

2.1. I. Haçlı Seferi'nin Türkiye Selçuklu Devleti'ne **iki** etkisini Kart 1'den kanıt göstererek yazınız.

2.2. İki kartı karşılaştırarak Türkiye Selçuklu Devleti'nin Haçlılar karşısındaki durumunun nasıl değiştiğini açıklayınız. Bu değişimin Anadolu'nun Türk yurdu olma sürecine etkisini belirtiniz.

3. Aşağıdaki iki kaynağı okuyunuz (kurgusal anlatım).

> ***Kaynak A:*** *"1048'de Pasinler Ovası'nda Büyük Selçuklu kuvvetleri, Doğu Roma ile Gürcülerin oluşturduğu ittifak ordusunu yendi. Bu, Selçuklularla Doğu Roma arasındaki ilk büyük savaştı. Savaşın ardından iki devlet arasında barış yapıldı ve Türklerin Anadolu'ya akınları hız kazandı."*
>
> ***Kaynak B:*** *"1176'da Türkiye Selçuklu Sultanı II. Kılıçarslan, Doğu Roma İmparatoru Manuel Komnenos'un büyük ordusunu Miryokefalon'da dar bir geçitte pusuya düşürerek yendi. Bu yenilgiyle Doğu Roma, Türkleri Anadolu'dan çıkarma umudunu yitirdi."*

3.1. Kaynak A'ya göre Pasinler Savaşı'nın Türklerin Anadolu'ya yönelişine **iki** etkisini yazınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

3.2. Pasinler ve Miryokefalon savaşlarını Türk tarihinin seyrine etkileri bakımından karşılaştırınız. Hangisinin Anadolu'nun kalıcı Türk yurdu olmasında daha belirleyici olduğunu gerekçesiyle belirtiniz.

4. Aşağıdaki kaynakları okuyunuz (kurgusal anlatım).

> ***Kaynak A (İslamiyet öncesi bir Türk devleti):*** *"Hükümdar, yönetme yetkisini Gök Tanrı'dan aldığına inanırdı. Halkının refahını sağlamayan, adaletle hükmetmeyen bir hükümdarın bu yetkiyi yitireceği kabul edilirdi. Devlet işleri, hükümdarın başkanlık ettiği mecliste görüşülürdü. Ülke hanedanın ortak malı sayıldığından hanedanın bütün erkek üyelerinin tahtta hakkı vardı."*
>
> ***Kaynak B (Büyük Selçuklu Devleti):*** *"Sultan, yönetme yetkisinin Tanrı'dan geldiğine inanırdı; tahta çıkınca Abbasi halifesinden de onay ve unvan alırdı. Devlet işleri, vezirin başkanlık ettiği Divan-ı A'lâ'da yürütülürdü. Otağ, tuğ ve bayrak gibi eski Türk hükümdarlık alametlerinin yanına hutbe, sikke, nevbet ve çetr eklenmişti."*

4.1. Hükümdarın yönetme yetkisine ilişkin anlayışta süreklilik gösteren unsuru, iki kaynaktan birer ifade göstererek açıklayınız.

4.2. Kaynak B'de Kaynak A'ya göre ortaya çıkan **iki** değişimi yazınız ve her değişimin bir nedenini belirtiniz.

5. Bir öğrenci, Türklerde ordu teşkilatını karşılaştırmak için şu notları almıştır (kurgusal çalışma notu).

> ***Not 1 (Asya Hun Devleti):*** *"Ordu atlı birliklerden oluşuyordu. Mete Han döneminde ordu onlu sisteme göre düzenlenmişti. Savaş zamanı bütün erkekler asker sayılırdı."*
>
> ***Not 2 (Büyük Selçuklu Devleti):*** *"Ordunun asıl gücü, sarayda yetiştirilen ve maaş alan gulamlardan oluşan hassa ordusuydu. Bunun yanında ikta sahiplerinin yetiştirdiği askerler, Türkmen kuvvetleri ve ücretli askerler bulunuyordu. Ordu, büyük ölçüde atlı birliklere dayanıyordu."*

5.1. İki notu karşılaştırarak ordu teşkilatında süreklilik gösteren **bir** unsuru ve değişim gösteren **iki** unsuru yazınız.

5.2. Büyük Selçuklu Devleti'nde daimî ve maaşlı bir hassa ordusunun kurulmasının nedenini ve merkezî otoriteye etkisini açıklayınız.

6. Bir müze rehberi, Türkiye Selçuklu Dönemi'nden kalma bir hanı tanıtırken şunları anlatmıştır (kurgusal anlatım).

> *"Bu han, Konya ile Aksaray arasındaki kervan yolu üzerine yaptırıldı. Hanın giderleri, kurucusunun bağışladığı köy ve dükkânların gelirleriyle, yani vakıf yoluyla karşılanırdı. Yolculara burada üç gün ücretsiz yemek ve yatacak yer verilirdi. Aynı dönemde devlet, yollardaki köprüleri onarttı ve yolda malı zarar gören tüccarın kaybını karşıladı."*

6.1. Hanın vakıf gelirleriyle yaşatılmasının ticarete **iki** katkısını rehberin anlatımıyla ilişkilendirerek açıklayınız.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

6.2. Devletin ticaret yollarında aldığı tedbirlerin, yol üzerindeki yerleşim yerlerinin büyüyüp şehre dönüşmesine nasıl katkı sağladığını açıklayınız.

7. Aşağıdaki kaynakları okuyunuz (kurgusal anlatım).

> ***Kaynak A (bir debbağın hatırası):*** *"On dört yaşında ustamın yanına çırak olarak girdim. Ustam bana önce işin inceliklerini, sonra şunu öğretti: 'Kazancını helal yoldan kazan, malının kalitesini düşürme, müşteriyi aldatma, ihtiyaç sahibine yardım et.' Yıllar sonra kalfa, sonra usta oldum; kendi dükkânımı açtım."*
>
> ***Kaynak B (bir Türkmen ailesinin hatırası):*** *"Atalarımız Horasan'dan Anadolu'ya geldiğinde sürüleriyle geniş otlakların bulunduğu bir ovaya yerleşti. Amcam ise demircilik öğrenmek isteyince şehre taşındı ve çarşıda dükkân açtı."*

7.1. Kaynak A'daki ustanın öğütlerini ahilik anlayışının değerleriyle ilişkilendiriniz. Bu değerlerin şehirlerdeki ekonomik hayata **bir** etkisini yazınız.

7.2. Kaynak B'den hareketle Türklerin geçim kaynağı ile yerleştikleri yer arasındaki ilişkiyi açıklayınız. Bu ilişkiyi gösteren **iki** örneği kaynaktan yazınız.

Puanlama anahtarı ve örnek cevaplar Dubba'nın hazırladığı örneklerdir; resmî değerlendirme ölçütleri ODSGM ve okulun tarafından belirlenir.

Soru – Öğrenme Çıktısı – Beceri

Soru	Öğrenme çıktısı	Beceri
1	TAR.10.1.1. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkilerini karşılaştırabilme	KB2.7. Karşılaştırma
2	TAR.10.1.1. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkilerini karşılaştırabilme	KB2.7. Karşılaştırma
3	TAR.10.1.1. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte 1040-1299 yılları arasında meydana gelen önemli askerî mücadelelerin Türk tarihinin seyrine etkilerini karşılaştırabilme	KB2.7. Karşılaştırma
4	TAR.10.1.2. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği yorumlayabilme	SBAB4. Değişim ve Süreklilik Algılama
5	TAR.10.1.2. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerde devlet ve ordu teşkilatında meydana gelen değişim ve sürekliliği yorumlayabilme	SBAB4. Değişim ve Süreklilik Algılama
6	TAR.10.1.3. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi sorgulayabilme	KB2.4. Çözümleme
7	TAR.10.1.3. Türkistan'dan Türkiye'ye uzanan süreçte Türklerin sosyoekonomik faaliyetleri ile yerleşme ve şehirleşme anlayışları arasındaki ilişkiyi sorgulayabilme	KB2.4. Çözümleme

Puanlama Tablosu

1.1	1.2	2.1	2.2	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	6.1	6.2	7.1	7.2	Toplam
8	7	7	8	6	8	6	8	7	7	7	7	7	7	100

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Çözümler ve Puanlama Anahtarı

1.1. TAM PUAN (8 PUAN)

Puan formülü: 4 boşluk × 2 puan = 8 puan

- **(I):** Türkiye Selçuklu Devleti – Moğollar
- **(II):** Büyük Selçuklu Devleti kazandı; Doğu Roma İmparatoru Romen Diyojen esir alındı.
- **(III):** Anadolu'da Moğol baskısı başladı; Türkiye Selçuklu Devleti Moğollara vergi vermek zorunda kaldı.
- **(IV):** Anadolu Türk yurdu olmaya başladı; Türkler Anadolu'ya yerleşerek ilk Türk beyliklerini kurdu.

KISMİ PUAN: Her boşluk 2 puan; eksik ama doğru yönde cevaplara 1 puan. (II) için yalnızca "Selçuklular kazandı" yazılması 2 puan alır.

SIFIR PUAN: Boşluklar karıştırılmışsa ya da Kösedağ'da tarafların Haçlılar olduğu yazılmışsa ilgili boşluğa puan verilmez.

1.2. TAM PUAN (7 PUAN)

Puan formülü: benzerlik 3 puan + farklılık 4 puan = 7 puan

- **Benzerlik (biri yeterli):** İki savaş da Anadolu'daki Türk varlığının geleceğini belirleyen dönüm noktalarıdır; her ikisi de Anadolu'daki siyasi dengeleri köklü biçimde değiştirmiştir.
- **Farklılık:** Malazgirt Anadolu'nun Türkleşmesini başlatan bir zaferdir; Kösedağ ise Türkiye Selçuklu Devleti'nin zayıflayıp Moğol hâkimiyetine girmesine yol açan bir yenilgidir. (Malazgirt Doğu Roma'ya, Kösedağ Moğollara karşı yapılmıştır.)

KISMİ PUAN: Benzerlik gerekçeli ise 3 puan, genel ifadeyle 1 puan. Farklılık etki bakımından yazılmışsa 4 puan, yalnızca taraflar ya da tarihler karşılaştırılmışsa 2 puan.

SIFIR PUAN: Karşılaştırma yapılmadan savaşlar ayrı ayrı anlatılmışsa 0 puan verilir.

2.1. TAM PUAN (7 PUAN)

Puan formülü: 2 etki × 3,5 puan = 7 puan

- Başkent İznik'in kaybedilmesiyle Türkiye Selçuklu Devleti Batı Anadolu'dan çekilmek zorunda kaldı; başkent Konya'ya taşındı.
- Türkiye Selçuklu Devleti'nin Batı Anadolu'da ve Ege kıyılarında ilerleyişi bir süre durdu; devlet Orta Anadolu'ya yöneldi.

KISMİ PUAN: Her etki karttan kanıtla yazılmışsa 3,5 puan, kanıtsız yazılmışsa 2 puan.

SIFIR PUAN: Etki yerine yalnızca Kudüs'ün alınması yazılmışsa ve Türkiye Selçuklu ile ilişkilendirilmemişse 0 puan verilir.

2.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Puan formülü: değişimin açıklanması 4 puan + Anadolu'nun Türk yurdu olmasına etkisi 4 puan = 8 puan

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

- **Değişim:** I. Haçlı Seferi'nde savunmada kalan ve toprak kaybeden Türkiye Selçuklu Devleti, II. Haçlı Seferi'nde Haçlı ordularını yenerek Anadolu'dan geçişlerini engelleyecek güce ulaşmıştır.
- **Etkisi:** Haçlıların Anadolu'dan geçememesi, Türklerin Anadolu'daki varlığını güçlendirmiş; Anadolu'nun Türk yurdu olma süreci kesintiye uğramadan sürmüştür.

KISMİ PUAN: Değişim iki kart karşılaştırılarak açıklanmışsa 4 puan, yalnızca II. Haçlı Seferi anlatılmışsa 2 puan. Etki gerekçeli ise 4 puan, gerekçesiz 2 puan.

SIFIR PUAN: Değişim ters yönde açıklanmışsa 0 puan verilir.

3.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan formülü: 2 etki × 3 puan = 6 puan

- Selçuklular Doğu Roma'yı ilk büyük savaşta yenerek Anadolu'ya yönelik akınlarda güç kazandı; akınlar hızlandı.
- Doğu Roma, Selçukluların gücünü kabul ederek barış yaptı; Selçuklular Anadolu'da tanınan bir güç hâline geldi.

KISMİ PUAN: Her etki kaynakla ilişkilendirilmişse 3 puan, kaynakla ilişkilendirilmemişse 1 puan.

SIFIR PUAN: Pasinler'in sonuçları Malazgirt'inkilerle karıştırılmışsa (ör. "imparator esir alındı") ilgili etkiye puan verilmez.

3.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Puan formülü: karşılaştırma 4 puan + seçim ve gerekçe 4 puan = 8 puan

- **Karşılaştırma:** Pasinler, Selçukluların Anadolu'ya yönelişinin başlangıcındaki ilk büyük zaferdir ve akınların yolunu açmıştır. Miryokefalon ise Türklerin Anadolu'ya yerleşmesinden sonra kazanılmış ve Doğu Roma'nın Türkleri Anadolu'dan çıkarma umudunu sona erdirmiştir.
- **Seçim (örnek):** Miryokefalon daha belirleyicidir; çünkü Doğu Roma bu yenilgiden sonra Anadolu'yu geri alma girişiminden vazgeçmiş, Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşmiştir. (Gerekçesi Anadolu'ya yönelişin başlangıcı olarak gösterilen Pasinler seçimi de kabul edilir.)

KISMİ PUAN: Karşılaştırmada iki savaşın etkisi ayrı ayrı doğru yazılmışsa 4 puan, biri yazılmışsa 2 puan. Seçim gerekçeli ise 4 puan, gerekçesiz 1 puan.

SIFIR PUAN: Savaşlar karıştırılmışsa 0 puan verilir.

4.1. TAM PUAN (6 PUAN)

Puan formülü: süreklilik unsuru 2 puan + iki kaynaktan ifade × 2 puan = 6 puan

Beklenen cevap: Her iki dönemde de hükümdarın yönetme yetkisini Tanrı'dan aldığına inanılmıştır (kut anlayışı). Kaynak A: "Hükümdar, yönetme yetkisini Gök Tanrı'dan aldığına inanırdı." Kaynak B: "Sultan, yönetme yetkisinin Tanrı'dan geldiğine inanırdı."

KISMİ PUAN: Süreklilik unsuru doğruysa 2 puan; her kaynaktan doğru ifade 2 puan.

SIFIR PUAN: Süreklilik unsuru olarak değişen bir unsur (ör. halife onayı) yazılmışsa 0 puan verilir.

4.2. TAM PUAN (8 PUAN)

Puan formülü: 2 değişim × (değişim 2 puan + neden 2 puan) = 8 puan

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

Kabul edilen değişimler (iki tanesi yeterli):

- Hükümdar, halifeden onay almaya başlamıştır. — Neden: İslamiyet'in kabulü; İslam dünyasında meşruiyet kazanma isteği.
- Devlet işleri vezirin başkanlık ettiği Divan-ı A'lâ'da yürütülmeye başlanmıştır. — Neden: Devletin genişlemesi, yerleşik İslam devletlerinin yönetim geleneğinden etkilenme.
- Hutbe, sikke, nevbet ve çetr gibi yeni hükümdarlık alametleri eklenmiştir. — Neden: İslam devletlerinin geleneklerinin benimsenmesi.

KISMİ PUAN: Her değişim 2 puan, uygun neden 2 puan.

SIFIR PUAN: Değişim yerine süreklilik unsuru yazılmışsa o madde için puan verilmez.

5.1. TAM PUAN (7 PUAN)

Puan formülü: süreklilik 3 puan + 2 değişim × 2 puan = 7 puan

- **Süreklilik:** Ordunun büyük ölçüde atlı birliklere dayanması.
- **Değişimler (iki tanesi yeterli):** Daimî ve maaşlı hassa ordusunun (gulamlar) kurulması; ikta sahiplerinin yetiştirdiği askerlerin orduya katılması; ücretli askerlerin kullanılması; ordunun farklı kaynaklardan gelen birliklerden oluşması (bütün erkeklerin asker sayıldığı ordu-millet yapısından farklılaşma).

KISMİ PUAN: Süreklilik doğruysa 3 puan; her değişim 2 puan.

SIFIR PUAN: Süreklilik ve değişim unsurları yer değiştirmişse 0 puan verilir.

5.2. TAM PUAN (7 PUAN)

Puan formülü: neden 3 puan + merkezî otoriteye etki 4 puan = 7 puan

- **Neden:** Hükümdarın ve sarayın korunması; her an savaşa hazır, düzenli ve hükümdara doğrudan bağlı bir askerî güce ihtiyaç duyulması. Boylara ve ikta sahiplerine bağlı kuvvetlere tek başına güvenilmemesi.
- **Etki:** Hassa ordusu doğrudan hükümdara bağlı ve maaşlı olduğu için hükümdarın gücünü artırmış, merkezî otoriteyi güçlendirmiştir.

KISMİ PUAN: Neden 3 puan; etki gerekçeli ise 4 puan, yalnızca "merkezî otorite güçlendi" denmişse 2 puan.

SIFIR PUAN: Hassa ordusunun merkezî otoriteyi zayıflattığı yazılmışsa etki puanı verilmez.

6.1. TAM PUAN (7 PUAN)

Puan formülü: 2 katkı × 3,5 puan = 7 puan

Kabul edilen katkılar (iki tanesi yeterli):

- Hanın giderleri vakıf gelirleriyle karşılandığı için yolculara ücretsiz konaklama ve yemek sunulmuş; tüccarların yolculuk maliyeti azalmıştır.
- Hanın bakımı sürekli yapılmış, kervan yolları üzerinde güvenli konaklama noktaları kesintisiz hizmet vermiştir.
- Ücretsiz ve güvenli konaklama, daha fazla tüccarın bu yolu kullanmasını teşvik etmiş; ticaret hacmi artmıştır.

© 2026 Dubba · Tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde bedelsiz dağıtılabilir; satılamaz, ticari amaçla kullanılamaz. dubba.com.tr/telif

KISMİ PUAN: Her katkı rehberin anlatımıyla ilişkilendirilmişse 3,5 puan, ilişkilendirilmemişse 2 puan.

SIFIR PUAN: Vakfın işleyişiyle ilgisiz katkılar yazılmışsa 0 puan verilir.

6.2. TAM PUAN (7 PUAN)

Puan formülü: tedbirlerin etkisi 3 puan + şehirleşmeye katkı 4 puan = 7 puan

Beklenen cevap: Köprülerin onarılması ve tüccarın kaybının karşılanması yolları güvenli ve kullanışlı hâle getirmiş, kervan trafiğini artırmıştır. Kervanların düzenli uğradığı yerlerde pazarlar, dükkânlar ve hizmet yapıları kurulmuş; ticaretle geçinen nüfus buralara yerleşmiştir. Böylece yol üzerindeki yerleşim yerleri büyüyerek şehre dönüşmüştür.

KISMİ PUAN: Tedbirlerin ticareti artırdığı belirtilmişse 3 puan. Ticaretin yerleşmeye ve şehirleşmeye etkisi açıklanmışsa 4 puan, yalnızca "şehirler gelişti" denmişse 2 puan.

SIFIR PUAN: Tedbirler ile şehirleşme arasında ilişki kurulmamışsa 0 puan verilir.

7.1. TAM PUAN (7 PUAN)

Puan formülü: değerlerle ilişkilendirme 4 puan + ekonomik hayata etki 3 puan = 7 puan

- **İlişkilendirme:** Ustanın öğütleri (helal kazanç, kaliteli üretim, müşteriyi aldatmama, ihtiyaç sahibine yardım) ahilik anlayışının dürüstlük, iş ahlakı, kaliteli üretim ve yardımlaşma değerleriyle örtüşür. Çıraklıktan kalfalığa ve ustalığa yükselme de ahilik teşkilatındaki meslek eğitimini yansıtır.
- **Etki (biri yeterli):** Üretimin kalitesi korunmuş; esnaf ile halk arasında güven oluşmuş; meslekler düzenli biçimde yeni kuşaklara aktarılmış; şehirlerde ticaret ve zanaat canlanmıştır.

KISMİ PUAN: Öğütlerden en az ikisi ahilik değerleriyle eşleştirilmişse 4 puan, biri eşleştirilmişse 2 puan. Etki gerekçeli ise 3 puan, gerekçesiz 1 puan.

SIFIR PUAN: Ahilik yerine ilgisiz bir kurum (ör. ikta) ile ilişkilendirme yapılmışsa 0 puan verilir.

7.2. TAM PUAN (7 PUAN)

Puan formülü: ilişkinin açıklanması 3 puan + 2 örnek × 2 puan = 7 puan

- **İlişki:** Türklerin yerleştikleri yer, geçim kaynaklarına göre belirlenmiştir. Hayvancılıkla geçinenler otlaklara, zanaat ve ticaretle geçinenler şehirlere yerleşmiştir.
- **Örnekler:** Hayvancılıkla geçinen atalar sürüleriyle geniş otlakların bulunduğu ovaya yerleşmiştir. Demircilik öğrenmek isteyen amca şehre taşınarak çarşıda dükkân açmıştır.

KISMİ PUAN: İlişki doğru açıklanmışsa 3 puan. Her örnek kaynakla ilişkilendirilmişse 2 puan.

SIFIR PUAN: Yerleşme, geçim kaynağı dışında bir nedene bağlanmış ve örnek yazılmamışsa 0 puan verilir.

© 2026 Dubba. Bu yazılının soruları, şekilleri, puanlama anahtarı ve çözümleri Dubba'nın özgün eseridir (5846 sayılı FSEK); tüm hakları saklıdır. Bütün hâlde ve değiştirilmeden çoğaltıp öğrencilere, sınıflara, okullara ve kurslara bedelsiz dağıtabilirsin; satılamaz, ücretli bir ürün ya da hizmette kullanılamaz, ticari amaçla kullanılamaz, başka sitede barındırılamaz, kaynak dubba.com.tr gösterilir. Telif Politikası 3. madde: dubba.com.tr/telif